

Oslo 22. januar 2007

Til

Statsminister Jens Stoltenberg
Miljø- og utviklingsvernminister Erik Solheim
Finansminister Kristin Halvorsen
Olje- og energiminister Åslaug Haga
Samferdselsminister Liv Signe Navarsete
Forsknings- og høyere utdanningsminister Tora Aasland

MILJØ OG KLIMA MÅ BLI VINNER I 2009-BUDSJETTET

Med dette brevet oversender Norges Naturvernforbund sine viktigste innspill til arbeidet med statsbudsjettet for 2009.

Vi vil spesielt trekke fram behovet for en kraftig økning av Miljøverndepartementets budsjett. Miljøverndepartementet er i 2008 juniordepartementet med det aller minste budsjettet. Blant annet påpekte Riksrevisjonen i 2007 at norsk natur bygges ned i foruroligende fart som følge av et svakt MD. For å styrke miljøarbeidet og miljøforvaltningen er det helt avgjørende at MD får et kraftig løft i statsbudsjettet for 2009.

MD har gjennom en årrekke vært sulteforet, og bevilgningene er i realiteten lavere i dag enn for 10–11 år siden. I løpende kroner ligger budsjettet for 2008 på omtrent samme nivå som 1996-budsjettet. Det betyr at MDs budsjett i realiteten har gått ned. Hvis man ser på MDs budsjett i forhold til den totale størrelsen på statsbudsjettene, blir bildet enda verre.

For å klare de oppgavene MD skal håndtere, som blant annet ivaretagelse av naturrikdommen, bygge opp klimakompetanse i miljøforvaltningen og rydde opp i miljøgifter rundt om i norske fjorder, er det behov for en økning i departementets budsjett på minst 2,5 milliarder kroner. En slik økning vil være et tydelig signal om at miljø og klima blir prioritert i statsbudsjettet for 2009.

Det er to store hovedutfordringer Norge og resten av verden står overfor på miljøområdet. Den ene er trusselen om farlige klimaendringer. Den andre er tapet av plante- og dyrearter i naturen.

Klima

I statsbudsjettet er det mange poster hos ulike departement som er viktige i klimasammenheng. Regjeringen har gjennom klimaforliket forpliktet seg til å legge fram et klimagassbudsjett som vurderer konsekvensene for klimagassutslipp av statsbudsjettet, og som rapporterer om hvordan arbeidet med å kutte utslippene i henhold til enigheten i forliket går. Norges Naturvernforbund ser fram til denne rapporteringen og forventer at alle budsjettposter som kan ha konsekvenser for klimaet, vurderes i denne sammenhengen.

En av hovedpilarene i regjeringens klimapolitikk er å få til CO₂-håndtering på gasskraft. Vi tar det derfor for gitt at det settes av tilstrekkelig midler til å gjennomføre satsingen på CO₂-håndtering på Kårstø innen 2011/2012 og på Mongstad innen 2014.

I tillegg må det i tråd med klimaforliket settes av mer penger til forskning på energieffektivisering, fornybar energi og CO₂-håndtering. Energieffektivisering og CO₂-håndtering fra eksisterende industri vil være et meget viktig virkemiddel for å redusere de norske utslippene.

Statens klima- og forurensningsdirektorat

For å styrke arbeidet med klima i staten foreslår vi å gjøre Statens forurensningstilsyn (SFT) om til Statens forurensnings- og klimadirektorat.

Dette innebærer at etaten må få betydelig mer midler til å øke kompetansen på og arbeidet med klima- og petroleumssaker.

I 2008 får SFT en økning på 3,7 mill. kroner til å styrke sitt arbeid med oppfølging av olje- og gassvirksomheten. Det er langt mindre enn hva andre statsinstitusjoner får til å styrke sitt arbeid i forbindelse med sammenslåingen av Statoil og Hydro. Olje- og energidepartementet og Oljedirektoratet får til sammen 50 mill. kroner ekstra som en følge av sammenslåingen, mens Petroleumstilsynet får 12 mill. kroner. De manglende bevilgningene til SFT er også skremmende sett i lys av at OED dobler midlene til seismikk utenfor Lofoten og Tromsøflaket fra 70 mill. til 140 mill. kroner.

Naturvernforbundet foreslår at SFT får økt sine bevilgninger med 100 mill. kroner i 2009 for å særlig styrke arbeidet med klima og petroleum.

Klima- og energikompetanse i kommunene

Kommunene blir viktige i arbeidet med å redusere utslippene av klimagasser. Men her trengs det betydelig støtte til kompetanseheving. Det bør derfor vurderes å innføre en øremerket ordning med støtte til klima- og energirådgivere i kommunene.

I tillegg bør vi lære av svenskenes program for bistand til utslippskutt i kommunene. Sverige har siden 2003 bevilget 1,5 milliarder svenske kroner til lokale klimatiltak gjennom det lokale svenske klimainvesteringsprogrammet KLIMP. Dette programmet har vært viktig i forhold til å få ned de svenske klimagassutslippene.

Bevaring av regnskog

Regjeringen må sette av 3 milliarder kroner til bevaring av regnskog i budsjettet for 2009. Dersom det viser seg at man ikke får brukt alle disse midlene i 2009, må midlene overføres til senere år, og komme i tillegg til de 3 milliardene man da skal bevilge.

Ta vare på artsrikdommen

Norge har forpliktet seg både nasjonalt og internasjonalt til å stanse tapet av naturrikdommen innen 2010. I dag ligger vi svært dårlig an til å nå dette målet. Dette kommer også fram i en Peer Review som en ekspertgruppe fra Sverige og Uganda presenterte for regjeringen 20. mars 2007.

En kritisk faktor i arbeidet med å stanse tap av biologisk mangfold innen 2010 er at myndighetene har begrenset kapasitet til å gjennomføre vern. MDs budsjett må derfor økes kraftig. Det er behov for betydelig mer midler for å øke kapasiteten på saksbehandling i vernesaker.

Skog

Bevilgingene til å ta vare på naturrikdommen står i 2008 på ingen måte i forhold til de utfordringene vi står overfor på dette feltet. Blant annet er bevilgingene til skogvern langt under det som trengs for å nå de kortsiktige målene om å verne minst 4,6 prosent av den produktive skogen. Norge har i dag vernet opp mot 1,5 prosent, og det vil være et behov for 3–4 milliarder kroner for å verne 4,6 prosent. Omlag halvparten av våre rødlistearter befinner seg i skogen, derfor er et faglig begrunnet vern så avgjørende her.

Norges Naturvernforbund vil foreslå å opprette et skogvernfond der midler står til disposisjon og brukes når det trengs. Et første innskudd på 1,5 milliarder kroner må settes av på 2009-budsjettet. Å bruke penger for å sikre vår naturarv for framtidige generasjoner er en av de beste langsiktige investeringene regjeringen kan gjøre.

Manglende kunnskap

“– Vi vet altfor lite om hva som finnes av arter i Norge. Det er helt håpløst,” sier miljøvernminister Erik Solheim til Aftenposten 13. januar i år. Han har helt rett.

Uten at vi får på plass denne kunnskapen, vil vi heller ikke ha noen sjanse til å nå målet om å stanse tapet av artsrikdommen.

Den nasjonale Rødlista som kom i desember 2006 fra Artsdatabanken i Trondheim, var et solid stykke arbeid som gir oss verdifull informasjon om tilstanden til mange av artene i norsk natur. Rødlista avdekker imidlertid også et meget stort kunnskapshull. Vi har i dag bare kunnskap om 1/3 av de artene vi antar befinner seg i norsk natur. Rødlista dokumenterer altså et betydelig behov for å styrke kunnskapen.

Etableringen av Artsdatabanken var et viktig grep for en framtidsrettet norsk miljøpolitikk. Men Artsdatabanken er avhengig av at fundamentet for produksjon av kunnskap er på plass. Slik er det ikke.

Forskning knyttet til kunnskap om arter er meget lavt prioritert. Denne forskningen er ofte knyttet til våre naturhistoriske museer. Mange av de aktive forskerne er allerede pensjonister eller nærmer seg pensjonsalderen. Rekruttering uteblir, og vår nasjonale kunnskapsplattform forvitrer. Derfor må det tas initiativ til et flerårig artsprosjekt som skal drive med forskning på hvilke arter vi har i Norge, hvilken utbredelse de har, og formidling av denne kunnskapen til beslutningstakere og allmennhet.

Norge har fått invitasjon fra Sverige til å bli med på deres artsprosjekt. Denne invitasjonen bør vi ta imot. Innenfor budsjettet i 2009 må det settes av 50 mill. kroner til et artsprosjekt, som skal gå over minst 10 år.

Forvaltning av vernede områder

Riksrevisjonens rapport fra høsten 2006 viser at en stor del av naturverdiene i våre vernede naturområder står i fare. Dette skyldes manglende forvaltningsplaner og utilstrekkelig skjøtsel en del steder. Norges Naturvernforbund vil understreke viktigheten av at denne rapporten brukes aktivt for å forbedre naturen.

I tillegg må arbeidet med å gjennomføre nasjonalparkplanen som Stortinget vedtok i 1993, holde samme tempo som høsten 2006. Da ble 6 nye områder vedtatt vernet av Kongen i statsråd. Det gjenstår i dag 16 områder som skal vedtas vernet før 2010.

Det trengs penger til både forvaltningsplaner og skjøtsel samt erverv av nye områder for å gjennomføre nasjonalparkplanen. En rapport til MD, "Handlingsplan for bærekraftig bruk, forvaltning og skjøtsel av verneområder", anbefaler en kraftig økning i bevilgingene til forvaltning av verneområder. Arbeidsgruppa foreslår i sin rapport at forvaltningsbudsjettet over en femårsperiode bør øke med 157,5 mill. kroner. Videre foreslår arbeidsgruppa at det for 2008 settes av 10 mill. kroner til et verdiskapningsprogram for naturområder, og at dette økes til 20 mill. de påfølgende årene.

"Den naturlige skolesekken"

Det er et stort behov for økt kunnskap om betydningen av det biologiske mangfoldet i befolkningen. En slik økt forståelse vil også legge forholdene tilrette for en ambisiøs naturmangfoldlov.

Naturvernforbundet foreslår at det etableres en støtteordning for biologi, naturfag og naturopplevelse etter modell av den kulturelle skolesekken. Vi foreslår at det bevilges 50 mill. kroner i 2009 for oppbyggingsfase, og at dette utvides gradvis til 150 mill. kroner, som den kulturelle skolesekken ligger på i dag. Dette er penger som stilles til disposisjon for skolekontorenes planlegging og utførelse av feltaktiviteter i samarbeid med for eksempel biologer, Artsdatabanken, miljolare.no, naturvernorganisasjoner og naturmuseene.

I dette må man utnytte de mange mulighetene som ligger i våre nasjonalparker med bedre informasjon og skilting ved inngangen hvor det fortelles om verdiene i området, nettbaserte tjenester m.m.

Grønn skatteomlegging

Arbeidet med å gjøre skatte- og avgiftspolitikken grønnere, må settes i gang. Vi forventer at NOU 2007: 8 *En vurdering av særavgiftene* følges opp med en bredere gjennomgang av skatter og avgifter i et miljøperspektiv – der provenynøytralitet ikke må være en forutsetning.

For 2009-budsjettet har vi følgende forslag til konkrete endringer:

Øk autodieselavgiften

Dieselbruken øker, og miljøskadene av diesel er større enn for bensin. Likevel er diesel billigere enn bensin. Dette er ulogisk og miljøskadelig. I første omgang bør autodieselavgiften økes med 50 øre. Dette vil være et viktig grep i arbeidet for gjøre skatte- og avgiftspolitikken grønnere. Vårt forslag vil ha en provenyeffekt på anslagsvis 950 mill. kroner. Økte avgifter på diesel må følges opp med mer penger til kollektivtransporten.

Innfør samme CO₂-avgift på mineralolje som for bilbensin

Prinsippet om at forurenseren skal betale, må gjelde. CO₂-avgiften på mineralolje (diesel, flydrivstoff og fyringsolje) bør økes til samme nivå som for bilbensin, dvs. til 354 kroner per tonn CO₂, noe som vil gi en provenyeffekt på anslagsvis 1300 mill. kroner.

Det viktig å huske på at det for fyringsolje foreligger gode alternativer i form av biobrensel. Økt CO₂-avgift på fyringsolje er derfor et reelt virkemiddel for å fase ut bruken av olje til oppvarming i Norge.

Avgifter på energi (elektrisitet og olje)

El-avgiften må økes, for å dempe etterspørselen etter energi og gjøre fornybar varme mer lønnsomt. Økt CO₂-avgift på mineralolje må ikke føre til økt bruk av elektrisk kraft til oppvarming. Vi foreslår at el-avgiften dobles, slik at den nærmer seg svensk nivå. Provenyet fra dagens el-avgift er på i størrelsesorden 6500 mill. kroner årlig. En dobling gir betydelig økte inntekter, som må øremerkes og brukes til energisparingstiltak, forskning på fornybar energi samt brukes til utbygging av fornybar energi. Herunder spesielt utbygging av fornybar varme.

Grunnavgiften for fyringsolje bør innføres på bruk av naturgass til oppvarming. Vi ser ingen grunn til at naturgass, som er en ikke-fornybar ressurs med betydelige karboninnhold, skal slippe unna grunnavgiften og muligens utkonkurrere fornybar varme.

Skatt på gratis jobbparkering må praktiseres

Loven om fordelsbeskatning praktiseres ikke når det gjelder gratis parkeringsplasser på jobb. Men dersom arbeidsgiver vil gi sine ansatte gratis kollektivtransport, må arbeidstakerne fordelsbeskatte av dette. Regjeringen må bidra til at miljøriktig atferd ikke blir diskriminert, primært gjennom å påpeke at loven om fordelsbeskatning må praktiseres også for parkeringsplasser, sekundært gjennom å frita gratis kollektivtransport for beskatning.

Klimatrusselen tilsier en annen vegpolitikk!

Både klimatrusselen, de mange trafikkulykkene og ønsket om et velfungerende vegnett landet over tilsier at midlene på 2009-budsjettet må få en klarere profil:

- Hold vegene ved like og sats på mindre tiltak inkludert etablering av midtrekkverk
- Bygg ut sykkelveger og gangveger
- Legg til rette for kollektivtransporten

Ifølge statsbudsjettet for 2008 vil kun 56 prosent av statlige midler til tiltak for gående og syklende være oppfylt av NTP-handlingsprogrammet for perioden 2006–2009, dvs. etter tre av fire år. Det trengs derfor et kraftig løft for å ta igjen i hvert fall deler av etterslepet. Norges Naturvernforbund forventer minst 600 mill. statlige kroner på 2009-budsjettet til gående og syklende. I tillegg til mer penger trengs det også økte planleggingsressurser for å få bedre planer som prioriterer gående og syklistene.

Norges Naturvernforbund foreslår også at det settes av midler som gjør at de myke trafikantenes hensyn blir bedre ivaretatt i planprosessene. De gående har eksempelvis ingen egen organisasjon. Det bør settes av midler, for eksempel til en prosjektsekretær, som kan støtte og koordinere ulike organisasjoners arbeid for at de myke trafikantenes hensyn blir ivaretatt.

Belønningsordningen må styrkes og utvides til et effektivt miljøredskap

Belønningsordningen er et viktig virkemiddel for å få de større byene til å prioritere trafikkreduserende og miljøriktige transportløsninger. Ordningen må utvides kraftig, og pengene må også kunne brukes på tiltak som får flere til å gå og sykle.

Belønningsordningen må premiere kommuner som fører en transportreduserende arealpolitikk og satser på trafikkreduserende tiltak som parkeringsbegrensninger og rushtidavgift. Norges Naturvernforbund ber om at belønningsordningen økes fra 162 mill. kr i 2008 til 500 mill. kroner i 2009.

Ta igjen jernbanens investeringsetterslep i forhold til NTP

Med de vedtatte bevilgningene for 2008 er etterslepet på investeringer sett i forhold til NTP kommet opp i nærmere 1100 mill. kroner. Etterslepet blir enda større dersom vi måler i forhold til hvilke prosjekter som skulle vært realisert. Regjeringen må sørge for at 2009-budsjettet tar igjen en betydelig del av NTP-etterslepet. Tiltak for godstrafikk (kryssingsspor og Alnabru godsterminal) må få høy prioritet, det samme gjelder effektiv framdrift av igangsatte utbyggingsprosjekt samt investering i tiltak som gir økt kapasitet og redusert kjøretid på de mest trafikkerte strekningen.

Vi ønsker regjeringen lykke til med budsjettarbeidet!

Med vennlig hilsen
Norges Naturvernforbund

Lars Haltbrekken
leder

Kopi:
De politiske partiene
Stortingets energi- og miljøkomité
Stortingets finanskomité
Stortingets transport- og kommunikasjonskomité
Stortingets utdanningskomité